

Omnibus presens scriptum cernentibus Magnus Dei gracia rex Swecie et Norwegie · salutem in Domino sempiternam [.] Tenore presencium recognoscimus nos venerabili in Christo patri · domino Nicholao diuina permissione episcopo Scarensi · et ipsi Scarensi ecclesie ^a in mille ^a marchis denariorum vsualis monete Sweuice · teneri et esse efficaciter^b obligatos /· quas mille marchas · idem dominus episcopus^c ante captiuitatem nostram · nobis mutuo concessit /· et^d pro vsibus nostris totaliter exposuit /· Pro quibus quidem mille marchis^e · predictis domino episcopo · et ecclesie · bona nostra patrimonialia in Aranes · cum omnibus eorum adiacenciis · in sicco et humido · prope vel remote positis · cum consilio · et consensu dilecti filii nostri Haquini · soluimus · et in solutum · pro predictis pecuniis · per scotacionem legittimam : tenore presencium assignamus /· / predicta bona · mense · et ordinacioni predicti domini episcopi · et successorum suorum^f decetero annectendo · Jn quorum omnium testimonium et euidenciam firmiorem · sigillum predicti filii nostri Haquini · vna · cum nostro proprio · presentibus · est appensum · Datum Ludhosie · anno Domini · ^g-Millesimo · trecentesimo · septuagesimo^g · primo · die · sanctorum Cosme · et Damiani · martirum · _____

Sigill av ofärgat vax: nr 1, högra halvan skadad (krönt lejon över tre ginbalkar i hjärtbeströdd sköld under hjälm, prydd med hjälmtäcke och krona med tvenne fjäderknippen; se H. Fleetwood, Sv. medelt. kungasigill II, 1942, fig. 39—41; C. Brinchmann, Norske kongesigiller, 1924, s. 21 litt. Ep): [+] Se[cretum : Magni : regis] + [Swecie] : et : Norwegie; nr 2 i tygpåse av blått och rött ylle (krönt lejon med yxa i sköld under hjälm, prydd med krona under växande krönt lejon med yxa, allt inom omvänt sexpass; se Brinchmann a.a. pl. XVII: 3, jfr s. 25 litt. Ce): [S]i[gnetum Haquini Dei] gracia No[rwegie] et Swecie re[gis].

Remsan till sigill nr 2 utgöres av ett fragment av kungabrev på svenska: Naad konunger j · sweriki ok Noriki · sender alla the me[n].

^{a-a} jn ändrat till mille av senare hand C. ^b veraciter D. ^c Scarensis tillagt B. ^d Saknas D. ^e Ändrat från marchas D. ^f Saknas D. ^{g-g} Med siffror BD.

X 95. 1371 september 27. (Ekholmen.)

Riddaren Sten Bengtsson ger, med samtycke av sin moder fru Ingeborg Magnusdotter, sin svåger herr Erengisle Nilsson, sin broder Ture Bengtsson och flera andra närvarande syskon, till sin hustru Katarina Holmgersdotter i morgongåva följande gods: i Täby socken 12 öresland jord i Broby, 4 markland i Täby, 1 markland och 1 örtugland i Valla, 9 öresland och 1 örtugland i Såsta samt 8 1/2 örtugland i Löttinge; i Eds socken 20 öresland jord i Runby, 1/2 markland i "Byklinge" och 2 öresland i Sättra; i Vallentuna socken 3 öresland jord i Västlunda, 1 öresland i Foderby och 1/2 markland i Ekeby; i Hammarby socken 1/2 markland jord i Vik; i Sollentuna socken 1 2/3 örtugland jord i Ytterby. Om riddaren och hans hustru få barn, skall jorden tillfalla dessa som möderne-, ej som fädernegods, men om äktenskapet blir barnlöst, skall den make som överlever den andre äga jorden.

Som fastar uppräknas riddarna Erengisle jarl, Bengt Filipsson, Staffan Ulfsson och Erengisle Nilsson samt väpnarna Finvid Finvidsson, Filip Karlsson, Björn Nilsson, Magnus Finvidsson, Lars Ingebjörnsson, Magnus "Davidisson", Knut Halstensson och Gunne "Bonnasson". Riddaren Karl Ulfsson av Tofta, lagman i Uppland, skilde för fastarna enligt lag. Brevutfärdaren beseglar tillsammans med de uppräknade frälsemännen och sin moder.

Avskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebook B 15 (förr J 6), fol. 135 r-v, Sv. Riksark.

Traderingen av ort- och personnamn synes i några fall vara onöjaktig. "Byklinge" torde vara identiskt med Bisslinge i Eds socken, medan identifieringen av de uppenbarligen till Sten Bengtssons krets hörande Magnus "Davidisson"

och Gunne "Bonnasson" är mer problematisk. Den förre kunde möjligen vara densamme som Magnus Anundsson (jfr 1370 24/6 = RPB 946 och 1383 4/10 = RPB 1969); den senare tycks ej kunna sammanföras med någon känd Gunne Bon(d)esson eller Bänesson, och en sammanställning med exempelvis Gunne Assersson (jfr 1353 24/2 = DS 4893, 1358 7/3 = DS 5864 och 1361 1/5 = DS 6471—72) är osannolik, inte minst därför att inga belägg för denne från 1370-talet ha påträffats. Att Sten Bengtssons moder i brevets slut uppges heta "Christina" skulle kunna vara ett fel, som går tillbaka till originalet, och bero på förväxling med namnet på svärmodern (Kristina Nilsdotter, g. m. Holmger Karlsson). För dateringsorten, Karl Ulfssons av Tofta sätesgård (Ekholmen), jfr DS X 91.

Alle the godhe männ, som thetta breff höra hella see, ^a-helsar iak Sten Bengtson riddare, ewärdelika helso-^a medh wårom Herra. Kungör iak thet allom mannom them nu äru^b, ok them her ephther skulandom komma, medh thesso mino närwarandhe öpno breffwe, att iak medh ia, godwillia, ok alle samtyckio, mina kiära modher fru Ingeborg Magnusa dotter, ok minss mågz herra Eringisla Niclisons, ok minss broderss Thwra Benchtssonss, ock flere min[n]^ae syskon, hwilken som her sielffwe öffwer waro, ok sin ganzskan ok fullan godhwillia oc samtykt her till gåffwo, haffwa vndt ok giffuit mine käre hustru, Katharine Holmgers dätter, å r[ä]ttom^d hindro dag och rättom stadh till morgongåffwo medh fastom ok allom landzlagom, ok medh allom them he[d]her^e oc sätt, som Swärikess gamull, oc hederliken sädhwänia hafuer warit, all thenna godz oc sunderlika, hwart et thera medh alla thera tillagum, och äg[h]om^f som her äpter nampness, ängom vndan taknom, när hella fierre, j hwadh nampne thet hälst nampness, som först är, j Broby tolff öra landh iord, j Täby fyra marklandh iordh, j Wallom ett marklandh iordh, oc medh ene örtuglandh iordh j sammaby, j Sadasta nyo öra landh iordh, medh ene örtog, j Lötunge halff nyondhe örtug landh iordh, thesse godz liggjandhe j Täbo sokn, item j Romby tiugu öräländh iordh, i Byklinge ett halfft marklandh iordh, j Sätrom två öra landh iord, thesse godz j Eedh sochn liggjandhe, item j Wästerlundom tree oralandh iordh, j Fodherby en öre landh iord, j Ekeby ett halfft marklandh iordh, thessen godz liggjande j Wallentuna sochn. item j Wyk ett halfft marklandh iordh j Hammarby sokn, item j Yterby ett ortug landh iordh, ok en twälitis ortuglandh iordh, j Sollentuna sokn. All thenna förenämnda godz medh alla thera tillagum, haffuer iak förenämde Sten Benchtson vndt ok giffuit mine ki[ä]r[e]^g hussfru Katrine Holmgerss dotter som för är sakt, medh swå ordom ok skiälom förehaffdom, giffuer Gudh oss mellom barn, hella borna arffwa, tå skullu till thesse förenämndho godz hwart om sik thera möderne ok ey fäderne^h, kan thet oc swå wara, att wy skilliomss barn löss som Gudh förbiudhe, tå skall thet wara som länger andro leffuer, the förenämndo godz medh allom thera tillagum äga, oc widerbliffua, uthan alla återkallelse oc hindriillsse, Till thessa morgon gåffwo, äru thesse fasta ther till som här om nämpness, först her Eringisl Iärlen, her Bencht Philipposson, her Staffan Wlffson, her Eringisl Niclisson^h, Findwydh Finwydsson, Philippus Karlsson, Biorn Niclisson, Magnus Finwidsson, Laurens Ingibiörnasson, Magnus Davidisson, Knuther Helstenson, Gunno Bonnasson swenna, framlediss ärlikom herra, her Carl Vlfsson af Thofftom, oc lagman j Vplandh, ocⁱ skyldhe för fastomen, effter thy som lag tillsigia. In cuius donationis firmiorem evidentiā sigillum meum, vna cum sigillis præmissorum nobilium, ac matris meæ Christina^k prænotate præsentibus est appensum. Actum et datum anno Do[m]iniⁱ M. ccc. lxx. primo, sabbato proximo, ante beati Michaelis, archangelj, in curia memorat[i]^m domini Karoli Vlfsson deⁿ Thoffto[m]^o.

Sigillritningar: nr 1 (tvenne bjälkar i sköld under hjälm, som prydes av hjälmtäcke och konisk hjälmhatt, i vars topp en fjäderbuske; jfr DS X 103): S · Stenonis · Benedictis^p +; nr 2—10 bort-

fallna från de kvarsittande remsorna; nr 11 (delad sköld, övre fältet kluvet): + S · Lavrenti + Ingebiornas + [den avritade vapenbilden tillhör dock Finvid Finvidsson (jfr DS X 92), under det att Lars Ingebjörnssons sigill uppvisar ett ekeblad i skölden (jfr DS 7194)]; nr 12—13 bortfallna från de kvarsittande remsorna.

^{a-a} Jfr 1372 21/2 (DS X 144): Helsar . . . helsa. ^b Ändrat från åru ms. ^c minia ms. ^d råttom ms. ^e heher ms. ^f ägnom ms. ^g kiera med två ä-prickar över e ms. ^h Härefter insignerat över raden skrivet och sedan överstruket ord ms. ⁱ Troligen fel för som. ^k Sic ms; fel för Ingeburgis (jfr ovan). ^l Donini ms. ^m memorata, ms. ⁿ dhe ms. ^o Thoffton ms. ^p Sic ms; fel för Benedicti militis. ^q I denna sats saknas infinitiven wara.

X 96. (1371) september 29. Söderköping.

Bo Jonsson, Svea rikets "ämbetsman" och hövitsman över Österlanden, rekommenderar hos borgmästare och råd i Reval sin tjänare Hans Kolne, myntare i Stockholm, och ber dem vara denne behjälpliga vid anskaffandet av förnödenheter till Viborgs slott och ombesörjandet av andra ärenden med betydelse för hela Sverige.

Orig. på papper (9 + 2 rader), starkt fuktskadat, i Revals stadsarkiv, dep. i Staatliches Archivlager, Göttingen. — Här återgivet efter en i Göttingen med hjälp av kvartslampa tagen mikrofilmkopia, på vilken texten framträder tydligare än i själva orig.

Tryckt: Liv-, Esth- und Curländisches UB III (1857), sp. 368 nr 1159 (regist *ibid.* s. 115 nr 1370).

För dateringen se S. Engström, Bo Jonsson I (1935) s. 186 med not 16.

Ang. beteckningen Österlanden se A. Oja, Finland och Egentliga Finland, i sammilverket Det förgyllda stamträdet (1964) s. 14 f.; jfr P. O. von Törne, Medeltidsstudier 4 (Historisk Tidskrift för Finland 1921) s. 12, och Engström a. a. s. 190 med not 30, samt DS X 147.

Jfr anteckning från tiden 1372 7/2—28/3 i Revals Kämmereibuch: "Item vor 2 tunnen beres 33 ore vnde 1 artig de deme muntere van deme Holme gesa[n]t vort" (tr. Publikationen aus dem Revaler Stadtarchiv 3, Reval 1927, s. 32).

Caritatiua [et] amicabili recommendacione in Deo semper premissa . . Vos prouidos viros et honestos amicos meos dilectos · proconsules et consules Reualienses rogo sinceriter et exoro · quatenus virum honestum et discretum Johannem Colne · monetarium Stocholmensem familiarem meum dilectum · in negociis que vobiscum ad presens nomine meo fouere debet ac dirigere · velitis sibi esse in auxilium et iuuamen · cum idem Iohannes · emissus est super vtensilibus castri Vyborgensis · et aliis diuersis negociis que toti regno Swecie · incumbunt · et per ipsum Iohannem nomine meo · ista vice sunt omnino procuranda [,] quod erga vos et omnes ipsius promotores grata vicissitudine volo et cupio promereri vice versa requisitus [.] Jn Domino vigeat et valeat honor vester · Scriptum Sudercopie · die beati Michaelis archangeli · sub sigillo meo

Vester Bo Jonsson officialis generalis regni Swecie · ac Osterlandiarum capitaneus.

På baksidan *inscriptio*: [. . . .]^a prouidis et discretis [. . . .]^b proconsulibus et consulibus Revaliensibus amicis [. . . .]^c littera presentetur

Brevet har förseglats med remsa, som dragits genom dubbla skårer, och brevslutande papperssigill (griphuvud i sköld inom trepass; jfr DS X 11): [S'] Boec[ii Ionson]. Nedre delen av papperssigillet har efter brevetts brytning fallit bort, medan fragment av det underliggande vaxet kvarsitta.

^a Här har möjligen stått Viris. ^b Möjligen dominis. ^c Möjligen suis. — Jfr liknande *inscriptio* DS X 162.